

فرش ایران همچنان پهلوان است

گزارشی از برگزاری آیین تقدیر از برگزیدگان سومین دوره مسابقه سراسری طرح و نقشه فرش دستباف ایران

اشاره:

مراسم معرفی و تقدیر از برگزیدگان سومین دوره مسابقه سراسری طرح و نقشه فرش دستباف ایران به همت مرکز ملی فرش ایران و همکاری انجمن‌های طراحان و نقاشان و ادارات فرش استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اصفهان، تهران، گلستان، همدان، لرستان، کرمان، فارس، خراسان رضوی و قم برگزار شد. در این مراسم که قائم مقام وزیر صنعت، مسئولان مرکز ملی فرش ایران، اساتید، دانشجویان و فعالان حوزه فرش دستباف حضور داشتند؛ ۳۰۹ اثر از یازده منطقه کشور از آثار طراحی و نقاشی در دو بخش حرفه‌ای و دانشجویی به بخش ملی راه یافتند.

در کنار ایجاد زمینه بروز خلاقیت و نوآوری و ایجاد انگیزه در میان هنرمندان گرامی این رسته از اهداف مرکز ملی فرش ایران برای برگزاری مسابقات سراسری طرح و نقشه فرش دستباف بوده است.

وی در ادامه، تقسیم‌بندی استان‌های کشور به کمیته‌های منطقه‌ای و واگذاری امور اطلاع رسانی و جمع‌آوری آثار از طریق کمیته‌های منطقه‌ای (در دو سطح استان‌های معین و استان‌های تابع) به منظور بهره‌گیری از توانمندی و نفوذ انجمن‌های طراحان و نقاشان استان‌های معین را از خصوصیات بارز این دوره از مسابقات طرح و نقشه برشمرد.

حنیفی، افزودن سطح دانشجویی به مسابقه را از اتفاقات خوشایند این دوره از مسابقات اعلام کرد و گفت: این موضوع زمینه‌ساز حضور گسترده دانشجویان جوان در یک رقابت سراسری در زمینه طرح و نقش فرش دستباف شد که نویدبخش نسل

در ابتدای مراسم، یاسر حنیفی - دبیر جشنواره - به ارائه گزارش این رویداد پرداخت و گفت: بدیهی است برنامه ریزی و اجرای سومین مسابقه سراسری طرح و نقشه فرش دستباف بدون استفاده از تجارب جشنواره‌های گذشته و دست اندرکاران آنها امکان‌پذیر نبود.

وی افزود: سخن از قدمت و زیبایی فرش دستباف ایرانی، سخن جدیدی نیست. ترکیب بدیع نقوش زیبا و فریبنده فرش‌های ایرانی همیشه مورد توجه شیفتگان هنر بوده و هست. هنرمندان طراح فرش ایرانی نقش انکار ناپذیری در حفظ این میراث ارزشمند داشته و همواره خلاقیت و ابداعات ایشان به غنای این هنر افزوده است. هنری که بی‌شک از مهم‌ترین عوامل ایجاد تمایز و برتری میان فرش دستباف ایرانی و سایر رقبای آن بوده است.

به گفته حنیفی، حفظ اصالت‌ها و ویژگی‌های این هنر

حنیفی: هنرمندان طراح فرش ایرانی نقش انکار ناپذیری در حفظ این میراث ارزشمند داشته و همواره خلاقیت و ابداعات ایشان به غنای این هنر افزوده است. هنری که بی شک از مهم ترین عوامل ایجاد تمایز و برتری میان فرش دستباف ایرانی و سایر رقبای آن بوده است.

جدید هنرمندان طراح و نقاش فرش دستباف است. وی در پایان یادآور شد: این دوره از مسابقه به همت مرکز ملی فرش ایران و اجرای انجمن علمی فرش ایران و با همکاری انجمن های طراحان و نقاشان و ادارات فرش استان های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اصفهان، تهران، گلستان،

همدان، لرستان، کرمان، فارس، خراسان رضوی و قم برگزار شد.

در ادامه مراسم، دکتر حمید کارگر- رئیس مرکز ملی فرش ایران- به جایگاه سخنرانی دعوت شد. وی ضمن خوشامدگویی به میهمانان با بیان این مطلب که هنوز مردم دنیا، برند «پرشین کارپت» را می شناسند و وظیفه ماست که به خوبی از آن پاسداری نماییم؛ تصریح کرد: فرش ایران، آینه ای است که شاید زنگار گرفته باشد اما با کمی صیقل، مانند گذشته تبلور خواهد داشت و پهلوانی است که شاید رنجور شده اما هم چنان پهلوان است و امکان بازیابی و قدرتمند شدن را دارد.

وی ضمن اشاره به درهم آمیختگی طرح ها،

نقش ها و مناطق جغرافیایی تولید فرش و رواج برخی تقلبها در بافت فرش اذعان داشت: درهم ریختگی و اغتشاش در نقوش فرش دستباف، از جایی به جای دیگر بردن سبک تولید، کپی برداری به نحوی که اصالت، چارچوب و حدود آن را ارج نهیم، استفاده از مواد اولیه بی کیفیت، میدان دادن بی رویه به فناوری در تولید فرش، از خطاهای نابخشودنی ماست که همگی نشان می دهند قدردان و پاسدار فرش ایرانی نبوده ایم.

وی در ادامه، صنعت فرش ماشینی را یک صنعت محترم اعلام کرد و گفت: دست اندازی بی رویه کارخانه های فرش ماشینی به ذخایر طرح ها و نقشه های غنی فرش دستباف ایرانی چه توجیهی

کیلوگرم فرش دستباف به ارزش ۵۰ میلیون دلار صادر شده و خوشبختانه روند صادرات فرش دستباف ایران رو به افزایش است اگرچه هنوز فاصله های بسیاری با میزان صادرات سال های گذشته داریم.

کارگر، سخنرانی خود را با ذکر یادی از **شادروان جعفر پاک دست- هنرمند معاصر فرش دستباف-** و سپس از دست اندرکاران برگزاری سومین دوره مسابقه سراسری طرح و نقشه به اتمام رساند و تربیون سخنرانی را به **علی خلیقی- نماینده هیئت داوران سومین دوره مسابقه سراسری طرح و نقشه-** سپرد. وی به قرائت بیانیه هیئت داوران پرداخت که به این شرح بود:

«هیئت داوران سومین دوره مسابقه سراسری

تصویر دار مرد و زن قالیباف پای دار قالی در این تبلیغات بهره می برند که به واقع فریب مخاطب است.

رئیس مرکز ملی فرش ایران ضمن بیان این مطلب که طرح ها و نقشه های فرش دستباف یک شبه خلق نشده اند و به پاسداشت آنها نیازمندیم؛ به حضور موثر قابل توجه دانش آموختگان فرش در بخش طراحی اشاره کرد و گفت: جمع فراوانی از دانش آموختگان فرش دستباف کشور وارد فضای کار شده اند که شایسته است فعالان ارزشمند حوزه هنر- صنعت فرش دستباف هم قدردان توان این دانش آموختگان فرش باشند تا خدای ناکرده در خدمت رقبا قرار نگیرند.

وی افزود: در سه ماهه ابتدایی سال جاری، ۹۰۰ هزار

دارد؟ آیا فعالان فرش ماشینی نسبت به این گنجینه ای که رایگان در اختیارشان قرار گرفته، ادای دین می کنند؟ آیا این سابقه چند هزار ساله را پاس می دارند؟

کارگر اضافه کرد: طراحان و هنرمندان بزرگ کشور همیشه در حال آفرینش و زاینده گی بدون کپی برداری، تقلید و تکرار در حوزه فرش دستباف هستند و به یاری طراحان ادامه خواهد یافت اما فعالان فرش ماشینی به آسانی این گنجینه را تصاحب می کنند؛ متأسفانه تصاحب فقط به این بخش محدود نمی شود و در تبلیغات خود به طور مداوم در حال فریب مخاطبان هستند و از الفاظی همچون «دستباف نما»، «دستباف گونه»، «دستباف شکل» و... استفاده می کنند؛ حتی از

کارگر: در سه ماهه ابتدایی سال جاری، ۹۰۰ هزار کیلوگرم فرش دستباف به ارزش ۵۰ میلیون دلار صادر شده و خوشبختانه روند صادرات فرش دستباف ایران رو به افزایش است اگرچه هنوز فاصله‌های بسیاری با میزان صادرات سال‌های گذشته داریم.

مثبت در سیاست‌گذاری‌های فرش کشور است اما هیئت داوران این حق را بر خود محفوظ می‌داند تا موجبات نگرانی خود از برخی موارد را نیز اعلام تا تمهیدات لازم اندیشیده و انشالله شاهد شکوفایی و تحولات مطلوب و بهینه در پیکره خانواده طراحان و نقاشان فرش کشور باشیم:

الف- کاهش سطح کیفی و کمی آثار در حوزه اساتید بسیار مشهود است و این در حالی است

میان ۸۰ طرح و نقشه‌ای که توانست به دور پایانی قضاوت‌ها راه یابد، نتایج به صورتی که اعلام خواهد شد، استخراج و برگزیدگان در بخش‌های مختلف از میان آراء مشخص گردید.

صرف‌نظر از نتایج و آرای به‌دست آمده، هیئت داوران این دوره از مسابقه بر خود وظیفه می‌داند تا به شرح ذیل، نکات مهم و برجسته‌ای را که بی‌تردید در اجرای شایسته‌تر این رویداد در آینده باید مورد توجه برگزارکنندگان و شرکت‌کنندگان قرار گیرد اعلام و توجه مسئولان و سیاست‌گذاران فرش کشور را به نکات برجسته‌ای که بخش مهمی از آینده فرش ایران مرتبط با آن است، جلب نماید. اگرچه برخی از موارد نتیجه اقدامات بهینه و

طرح و نقشه فرش ایران، ضمن قدردانی و تشکر از مدیران و کارشناسان مرکز ملی فرش ایران به جهت برگزاری این جشنواره، بر خود وظیفه می‌داند از کلیه هنرمندانی که با ارسال آثار خود، در برگزاری شایسته‌تر این رقابت تشریک مساعی داشته‌اند نیز تشکر و قدردانی نموده و امید دارد در دوره‌های آتی شاهد حضور پربرتر دانشجویان و هم‌چنین حضور مسئولان‌تر اساتید طراحی و نقشه‌کشی فرش ایران در این رخداد هنری باشیم.

مرحله پایانی داوری طرح‌ها و نقشه‌ها با حضور قریب به ۳۰۰ طرح و نقشه ارسالی از استان‌های مختلف، طی روزهای ۳۱ و ۳۰ تیرماه در محل مرکز ملی فرش ایران به انجام رسید و در نهایت از

بهبتر از مفاهیم و مصادیق خلاقیت و به‌دنبال آن نوآوری و ابداع که ضرورت این زمان فرش ایران است و راه‌های رشد و شکوفایی آن، کارگاه‌های آموزشی در سطوح مختلف در موضوعات خلاقیت، ایده‌پردازی و نوآوری، توسط مرکز ملی فرش ایران برگزار گردد. در این دوره، خلأ مشهودی در ظهور خلاقیت‌های بزرگ و تأثیرگذار را نظاره‌گر بودیم که به هیچ‌وجه قابل مقایسه با دوره‌های مختلف تاریخی فرش ایران نیست.

ج- تلاش مسئولان مدیران آموزش عالی فرش کشور را که موجبات ارتقای مشهود در سطح کیفی و کمی آثار دانشجویی گردیده به خانواده فرش ایران تبریک گفته و این رخداد، نویدبخش آن است که نظام آموزش طراحی و نقشه‌کشی

فرش ایران است را معرفی و تقدیر نمایند اما این هدف به طور شایسته تحقق نیافت.

ب- خلاقیت به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان خلق در آثار هنری از جایگاهی مهم، هم در عرصه طراحی و هم رنگ‌آمیزی نقشه فرش برخوردار است و شواهد و سوابق تاریخی، اسناد با ارزشی از این وجه از هنر فرش‌بافی ایران را به نمایش می‌گذارد. بی‌تردید مهارت قلم در موفقیت هر طرح و نقش، اثرگذار خواهد بود، اما هرگاه مهارت بر خلاقیت غلبه یابد، به حوزه صنعت نزدیک خواهیم شد. به‌یاد آوریم که جایگاه فرش دستباف ایران در حوزه هنر است نه صنایع دستی و در این حوزه خلاقیت غالب است بر مهارت. هیئت داوران پیشنهاد می‌نمایند تا در راستای درک

که بر این اعتقادیم ظرفیت‌های بالقوه و واقعی هنرمندان طراح و واقعیات جاری فرش کشور، بسیار متفاوت‌تر از آثار ارائه شده در این مسابقه است. خواستار آنیم تا دلایل عدم اقبال این مسابقه از سوی اساتید حوزه طراحی و نقشه‌کشی توسط مرکز ملی فرش ایران به‌درستی آسیب‌شناسی گردیده و نتایج آن به نحو شایسته منتشر و اطلاع‌رسانی گردد تا واقعیات، جایگزین حدس و گمانه گردد. هیئت داوران انتظار آن را داشتند تا آثاری به مراتب متفاوت‌تر و صلابت‌ه خلاقانه‌تر از آثار رسیده از سوی اساتید را به قضاوت نشینند و برگزیده‌ای از بهترین نوآوری‌ها را به عنوان آثار ممتاز که معرف اندیشه و قلم توانمند و بی‌نظیر جامعه اساتید حاضر در هنر طراحی و نقشه‌کشی

خسرو تاج: ایران در شرایط پس از تحریم، مرکز توجه دنیا قرار گرفته است و با توجه به گرایش مردم دنیا به فرش دستباف ایران به زودی شاهد حضور گسترده گردشگران خارجی در کشور خواهد بود.

فرش در حال گذار از مرحله‌ای است که می‌توان به قلم مستحکم این عزیزان در آینده اطمینان بیشتری داشت. بی‌تردید بخش مهمی از این موفقیت مرهون زحمات اساتید معظم، حاضر و فعال در عرصه نظام آموزش عالی فرش است که باید قدران کوشش‌ها و دلدادگی‌های آنان به آموزش و نسل نوظهور فرش ایران باشیم.

د- به دانشجویان گرمای فرش در مقاطع مختلف تحصیلی توصیه می‌نماییم در جهت رشد و شکوفایی بهتر در حوزه طراحی و نقشه‌کشی فرش، در کنار آموزش‌های جاری در دانشگاه، از برکات نظام کهن استاد و شاگردی غافل نگردیده و همزمان تلاش و ممارست بیشتری در تحقیق و پژوهش به کار بسته و هیچ‌گاه از تأثیر جدی مطالعات علمی در آثار خود غافل نگردند، هرچند که در هیچ‌یک از گرایش‌ها و شاخه‌های فرش ایران نمی‌توان از برکات مطالعات علمی و پژوهشی چشم پوشید.

ه- ضروری است تا انجمن طراحان فرش در هر استان، اقدامات موثر و کارآمدتری را برای تشویق

و ترغیب هنرمندان طراح و نقاش به‌ویژه اساتید معظم این هنر برای شرکت در این مسابقه به کارگیرند. همکاری و استفاده از تجارب میان انجمن‌های طراحی کشور می‌تواند نقش موثری در رشد و شکوفایی این هنر و برگزاری پرشورتر این مسابقه و جشنواره‌های مشابه داشته باشد.

و- موضوع استفاده از رایانه در طراحی و نقشه‌کشی فرش ایران از بحث انگیزترین موضوعات سال‌های اخیر فرش ایران بوده است. در این راستا و پس از رایزنی‌های متعدد با هنرمندان طراح و نقاش و با توجه به فراگیر شدن ابزارهایی این‌گونه، مقاومت در برابر این اتفاق چندان به مصلحت تشخیص داده نشد. با عنایت به اینکه موهبت خلاقیت از

عنايات پروردگار به دستان توانمند هنرمندان است و هیچ‌گاه بدون حضور بی‌واسطه هنرمند، در هیچ ابزاری ظهور نخواهد نمود، تصمیم بر حضور و داوری این گروه از نقشه‌های فرش گرفته شد. با این تمهید مناسب که جداگانه و در بخشی مستقل از آثار دستی به قضاوت گذاشته شوند. این بخش از نقشه‌ها کمتر از ۲۰ درصد از مجموع آثار ارسالی را به خود اختصاص داد و هیئت داوران مراتب تشکر و قدرانی ویژه خود را از شرکت‌کنندگانی که هنر دست و قلم را بر صنعت رایانه و چاپگر ارجح و اصلح دانستند، اعلام می‌نماید.

در خاتمه هیئت داوران این دوره با ارایه پیشنهادی ویژه، خواستار تغییری مهم در شیوه برگزاری این مسابقه در دوره‌های آتی است.

بر این باوریم که نه تنها جایگاه و منزلت اساتید پیشکسوت به هیچ وجه اجازه مقایسه شانه به شانه آثار آنان را نمی‌دهد، بلکه هیچ دلیلی بر چنین مقایسه و امتیازدهی وجود ندارد. بخش عمده‌ای از سرمایه‌های معنوی هنر فرش‌بافی ایران مدیون تجارب و آموخته‌های این هنرمندان گرانسنگ و تکرارناشدنی است. شایسته است که در این رخداد هنری و ملی، بخش ویژه‌ای برای نمایش شایسته و متفاوت آثار اساتید پیشکسوت در نظر گرفته شود و در هر دوره شاهد مراسمی ویژه با هدف تجلیل و قدرانی از زحمات این مواریت فرهنگی و هنری کشور باشیم. باشد تا بدین سان رسم بزرگی در هنر ایران به فراموشی سپرده نشود و این آیین را به نسل‌های نورسیده نیز بیاموزیم... و چنین باد.

جعفرقلی دادخواه، علی‌اصغر خوش‌گفتار مقدم، محمدعلی رجبی، فرهاد اصغری‌نامی، علی خلیقی و تورج ژوله»

سخنران بعدی مراسم، **مهندس مجتبی خسرو تاج - قائم‌مقام وزیر صنعت** - بود. وی با اشاره به این مطلب که باید سهم صنعت فرش دستباف در نظام تجاری کشور بیش از گذشته افزایش یابد، اذعان داشت: ایران در شرایط پس از تحریم، مرکز توجه دنیا قرار گرفته است و با توجه به گرایش مردم دنیا به فرش دستباف ایران به زودی شاهد حضور گسترده گردشگران خارجی در کشور خواهد بود.

به‌اعتقاد این مقام مسئول، به‌زودی سایر کشورها در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگ و هنر به پای

خسروتاج: معتقد نیستم که دغدغه فرش دستباف کشور فقط فرش ماشینی است زیرا باید آن قدر خلاقیت و نوآوری در این بخش زیاد باشد که فعالان آن نگران استفاده تولیدکنندگان فرش ماشینی از طرح‌ها و نقشه‌های فرش دستباف نباشند.

نوآوری در فرش دستباف ادامه داد: طبق ماده ۸ قانون رفع موانع تولید پیش‌بینی شده که دولت باید آیین‌نامه‌ای را جهت حمایت از نام و نشان تجاری (برند) تدوین کند و به نحوی حرکت کند که بتواند در راستای ایجاد و توسعه نام و نشان تجاری گام‌های موثر بردارد و یکی از زمینه‌های مطلوب این آیین‌نامه در بخش فرش دستباف است که دستورالعمل آن به زودی اعلام خواهد شد.

خسروتاج اذعان داشت: فرصت بسیار مناسبی برای فرش دستباف کشور در عرصه‌های مختلف فراهم شده است بنابراین باید فضای نوآوری را در کشور در شبکه گسترده‌ای به ویژه در حوزه فرش ماشینی توسعه دهیم تا نگرانی از حضور فرش ماشینی در بخش فرش دستباف کشور احساس نشود.

وی ادامه داد: معتقد نیستم که دغدغه فرش دستباف کشور فقط فرش ماشینی است زیرا باید آن قدر خلاقیت و نوآوری در این بخش زیاد باشد که فعالان آن نگران استفاده تولیدکنندگان فرش ماشینی از طرح‌ها و نقشه‌های فرش دستباف نباشند.

خسروتاج ضمن اشاره به ضرورت ایجاد نظام ملی

میز مذاکره با ایران می‌نشینند و این امر، حمایت و کمک بزرگی از صنعت به ویژه فرش دستباف کشور محسوب می‌شود.

خسروتاج سپس پیشنهاد کرد که به منظور قدردانی از تیم مذاکره کننده، تابلو فرش از مذاکرات ایران و گروه ۵+۱ توسط فعالان فرش دستباف کشور تهیه شود و به‌عنوان یک سند تاریخی در اختیار سازمان ملل قرار گیرد.

وی، تبلیغات و بازاریابی را بزرگ‌ترین نیاز بخش فرش دستباف کشور دانست و گفت: امروز در بخش تولید با انباشت مواجه هستیم و گرگشای این صنعت، توجه و برنامه‌ریزی در حوزه بازاریابی و تبلیغات است.

نفر سوم: الهام السادات حسینی از استان اصفهان رنگ و نقطه کامپیوتری دانشجویی:
نفر اول: علی شیرسپهر از استان اصفهان
نفر دوم: فاطمه طالبی از استان تهران
نفر سوم: فائزه تیکدری نژاد از استان کرمان
طراحی شکسته دانشجویی:
نفر اول: زهرا مهدوی از استان اصفهان
نفر دوم: مریم السادات یاسینی از استان اصفهان
نفر سوم: جواهر ستوده نیا از استان کرمان
در نهایت، سومین جشنواره سراسری طرح و نقش فرش دستباف با افتتاح نمایشگاهی از آثار برگزیده شرکت کنندگان این مسابقه توسط سرپرست مرکز ملی فرش ایران به کار خود پایان داد.

نفر اول: مجید سلامت از استان آذربایجان شرقی
نفر دوم: حامد سلامت از استان آذربایجان شرقی
نفر سوم: محسن یزدانی از استان آذربایجان شرقی
رنگ و نقطه کامپیوتر حرفه‌ای:
نفر اول: مجید سلامت از استان آذربایجان شرقی
نفر دوم: مجتبی نقدیونی از استان قم
نفر سوم: مهدی رجب زاده از استان قم
طراحی دانشجویی:
نفر اول: الهام السادات حسینی از استان اصفهان
نفر دوم: پرویز داودیان پور از استان اصفهان
نفر سوم: فاطمه طالبی از استان تهران
رنگ و نقطه شکسته دانشجویی:
نفر اول: فائزه تیکدری نژاد از استان کرمان
نفر دوم: مریم دارایی از استان کرمان

به‌اعتقاد قائم‌مقام وزیر صنعت، فرش دستباف بیش از نیاز به بازار داخل به بازارهای صادراتی متکی است پس باید به اصالت، کیفیت و پرستیژ جهانی خود توجه ویژه داشته باشد؛ فرش دستباف زیرانداز خانواده‌های اروپایی نیست بلکه یک اثر هنری محسوب می‌شود که سایرین باید در مقابل این هنر بی‌بدیل سر تعظیم فرود آورند.

در ادامه مراسم از برگزیدگان سومین دوره مسابقه سراسری طرح و نقشه فرش دستباف ایران تقدیر به عمل آمد.

*برگزیدگان سومین دوره مسابقه سراسری طرح و نقشه فرش دستباف ایران:
طراحی حرفه‌ای: